

מי זה דופק בדלת?
מי זה מקיש על חלוני?

הדפיקה על החלון הציבורי מבוצעת, בלוי
חצי-תריסר סירוסים גסים של השפה העב-
רית, לצלילי „מנגינת סווינג לועזית“, על-ידי
היוצר המתרגם, שהוא עולה די-חדש בארץ.
בעל שליטה מוגבלת בשפה העברית. בעד
תרומתו לתרבות-הארץ מוכנות חצי-תריסר
חברות תקליטים לשלם לו סכום פעוט. תח-
נת-השידור של צבא ההגנה לישראל ו-
מדורי המוסיקה של קול-ישראל דואגים ש-
התרומה תגיע לאוזני הרבבות.

מכאן הדרך סלולה ובטוחה: מאות או
אלפים יקנו את התקליט, מאות „חברות סא-
לוניות“ בארץ יצטופפו בהתלהבות מסביב ל-
פטיפון המשמיע את היצירה, רבבות זוגות
רגילים ירקעו לפי מיקצבו, רבבות פיות יש-
רקו את מנגינתו ברחוב. אט-אט מתרגלת ה-
אוזן הציבורית לשפה החדשה, המסורסת.
אולם לא רק לשפה. השיר אינו רק צירוף
מקרי של מנגינה סוחפת לכמה משפטים
מבולבלים. השיר מעביר גם בשורה מסיימת.
הוא בא לתאר הווי מסוים, לשקף אותו, ל-
בטא אותו. בעזרתו חודר הווי זה לשכבות ה-
רחבות, משתלט עליהן. אמצעי-הקשר של
המאה העשרים הפכו אותו לרווח רוחני, מח-
נך, מדריך, מעצב.

הפינון והחבלן

בדור האחרון הכירה הארץ שירים רבים-
סינגנות רבים. השיר הוא ביטוי לרוח הארץ-
הוא גם יוצר את רוח הארץ. בין שני תה-
ליכים אלה ישנה השפעת-גומלין הדוקה.
דור הטוריה והטרקטור יצר את האוירה
הלאומית, שהעלתה את החלון למעמד של
דמות אידיאלית. הוא שר שירים רוסיים, פול-
ניים — אולם הוא יצר גם שירים חדשים. ה-
גליל, העמק, ההתישבות, השמירה, השתקפר
מבין צליליהם: אדמה אדמת, הגליה נע-
פיה את ביצותיה נייבש, הך פטיש עלה וצנח
— כבישי בטון בחול נמתח.

התקליט: מתוך הדור

אתה קם בבוקר. פותח את המקלט. מנגינה
דרום-אמריקאית נצרכת לקראתך בשפה הדו-
מה לעברית. מפי הקרין אתה למד לדעת שזהו
השיר העברי האהוב עליך ביותר לאחרונה.
אין מנוס מן השיר האהוב. הוא מטרטר
באזניך כרחוב. באוטובוס. בבית-הקפה.
בוקר. צהריים. ערב. הוא חודר להכרחך.
מה עכרי כשיר עכרי זה? מה הם
הערכים המשתקפים מבין צליליו?

אלה היו ימי כיבוש-העבודה, ימי גודל-
העבודה. אחריהם בא תור המפעל הגדול, ה-
התישבות הכובשת. נתן אתרמן וחבריו הבי-
עו את רוחו, בתריסרי שירים בלתי-נשכחים.
זעירא, סמבונסקי ואחרים אסרו את המלים
בכנינות מרטיטות, שנבעו מתוך הנושא.
מיבצעי המחתרת, ההכשרות המגויסות ו-
ימי-הראשית של המלחמה החליפו הווי זה.
בא תורם של חיים חפר, חיים גורי, עשרות
צעירים אלמונים ששיריהם חבקו את קת ה-
רובה והפעילו את המקלעים: הפינוגאן, שיר
החבלנים, הוי הגיפי! הם הוקלטו, חדרו ל-
הכרה הלאומית, השפיעו על סגנון הלבוש
והדיבור, עיצבו מחנות שלמים גייסו את ה-
רבבות בעקבות מאות הראשונים, העבירו את
רוחם לאחיהם הצעירים, שלא הספיקו להיות
שותפים לחוויה הגדולה עצמה.

פילרפיה וגם אינדיאנה

ואז באה הריאקציה. העניבה הצבעונית
חדרה לארץ. הרוח ה„אמריקאית“, שהיתה
מוגבלת תחילה לחוגים קטנים נישאה על גלי
האתר, בקעה מאלפי פטיפונים, כבשה את
הרחוב.
מה מבשר השיר החדש? לא את תורת ה-
טוריה, לא את רוח הפינוגאן: בואו, בואו,
בואו הנה / כאן איש אינו יודע מהו צנע...
העולם כולו יודע טנגו לרקוד / כל אחד קו-
פץ לו ככה און-סטופ, פוקסטרוט, פילדזפיה
גם נתניה... בא תייר, הגיע תל-אביבה, בא
מארצות הברית / התאהב במבט ראשון ב-
צברהילה אביבה... הורה ממקסיקו, קובה אינ-
דיאנה / עוד לא רדדנו כלל וכלל, אך בהא-
באנה וגם במונטאנה כבר מקפץ אותה כל
הקהל... מוציציטס, קאבאלרוס, / לקוריה
אצ'ים רצים...

הרע אינו בזה שזה גיא. גם
שיר ריקוד יכול לבטא ערכים
חיוביים, תרבות מקורית — כפי
שעשתה זאת פעם ההורה, שגם